Н. М. Столбуненко
к.е.н., доц.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Пріоритетним завданням інноваційно-інвестиційної стратегії України на сучасному етапі є підвищення конкурентоспроможності національної економіки і досягнення пріоритетів розвитку науки і техніки. Слід зазначити, що реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії призведене не тільки до змін у динаміці інноваційних та інвестиційних процесів, а й до змін їхніх принципів, методів, механізмів реалізації, критеріїв прийняття управлінських рішень. Сукупність змін, які з'являться у результаті реалізації стратегії, створять нову якісну визначеність з характерними, якісно новими властивостями. Практична реалізація Стратегії інноваційного розвитку економіки потребує, насамперед, підвищення інноваційної активності на всіх рівнях: держава – галузь – регіон – підприємство.

Найбільш важлива роль в реалізації інноваційної Стратегії належить промисловому комплексу України. В Україні співпраця промислових підприємств у виробничій та інноваційній діяльності перебуває на низькому рівні. Найактуальнішими проблемами є низький рівень співпраці інноваційно активних промислових підприємств з сектором науки; недостатній рівень інтеграції МСП у ланцюги доданої вартості; низький рівень інтернаціоналізації ланцюгів доданої вартості; недостатнє використання промисловими підприємствами цифрових технологій. За більшістю провідних позицій Україна зосереджена в посередницькій та сировинних сферах діяльності, що призводить до отримання готової продукції з низькою доданою вартістю. Як і раніше, у

структурі капітальних інвестицій привалюють інвестиції в матеріальні активи, а питома вага інвестицій у нематеріальні активи низька, тобто навіть ті підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність, надають перевагу придбанню готових проектів, а не розробленню власних.

Доля підприємств, які запроваджують інновації, складає 16,6% від загального обсягу промислових підприємств. У той же час доля інноваційної продукції усього 1,4% [1].

В цілому інноваційна діяльність країн визначається Глобальним інноваційним індексом, який складається з зведених показників дослідження: місце у рейтингу серед країн, інституційний рівень, використання знань та технологій, людський капітал і дослідження, творчий потенціал, розвиток ринку, розвиток бізнесу, інфраструктура, індекс ефективності і інновацій. Звітно «Глобальному інноваційному індексу 2020» Україна зайняла 45 місце і одержала 36,3 бали із 100 можливих, тим самим покращила показник 2019 р. на дві позиції. Наша країна також зайняла друге місце серед країн з доходами нижче середнього, випередив її лише В'єтнам. По показнику «формування знань» країна знаходиться на 39-му місці, з розвитку вищої освіти – на 32-му, з легкості отримання кредитів – на 34-му, в дослідженні та розвитку – 44-те, в конкуренції і масштабах ринку – 45-те [2].

З слів екс-міністра фінансів Оксани Маркарової, Україна одержала оцінки, які перевищили очікування інновацій відносно загального розвитку економіки і це, на її думку, відбулося у зв'язку з активізацією інновацій у бізнес, з створенням Фонду стартапів та активної цифровізації [3].

Особлий вплив на ефективність функціонування підприємств має розвиток інституціональних процесів, що забезпечує зниження ризиків, гарантує виконання певних очікувань задоволення потреб, отримання певних результатів. Отже, для технологічного прориву України за стратегічно важливими напрямками в нашій країні необхідні передумови, як матеріальні, інтелектуальні та виробничі ресурси, проте існує брак фінансових коштів підтримки цих проектів.

На сьогодні ж основним джерелом фінансування інновацій у промисловості України залишаються власні кошти підприємств. Їх питома вага дорівнює майже 70% у загальному обсязі фінансування. Крім того, в Україні фінансування інноваційної діяльності підприємств характеризується і низьким використанням кредитних важелів його розширення.

Необхідним механізмом, що забезпечує інноваційні процеси інвестиційними ресурсами, є державна підтримка венчурного фінансування. Про цей аспект також було зазначено в докладі екс-міністра фінансів України: «…дуже низький рівень венчурного фінансування і низький доступ до фінансування інноваторів – те, що потрібно виправити» [2].

На сучасному етапі більшість венчурних фондів в Україні не виконує своїх економічних функцій. Здебільшого венчурні фонди використовуються для оптимізації управління активами фінансово-промислових холдингів та зниження податкового навантаження. Часто в Україні венчурні фонди виключають ідею спільного інвестування, причинами чого являються непрозоре й недосконале законодавство, обмеженість фінансування та невигідність за таких умов здійснювати чисте інвестування в інновації.

Правове регулювання венчурного бізнесу в Україні не враховує специфічних чинників впливу, у взаємодії з економічними та політичними чинниками, значно обмежує та скасовує можливості такого роду діяльності. До деструктивних чинників розвитку венчурної діяльності в Україні можна також віднести:

– слабкість інституту захисту інтелектуальної власності;

– незначний капітал венчурних фондів, яким вони оперують;

– високий ступінь ризику та недовіра до розроблених інноваційних проектів;

– відсутність сприятливого й стабільного інвестиційного клімату в країні;

– незначна кількість інвесторів, готових здійснювати вклади у високоризикові проекти.

Отже, інститут венчурного фінансування забезпечує основу для поєднання інвестицій з високим рівнем ризику та технологічних новацій, що дає можливість одержати надприбуток.

Велике значення на оперативний вплив поточних змін в діяльності підприємства має контролінг як підсистема системи управління підприємством, але в Україні на сучасному етапі він займає ще незначне місце. На погляд автора, контролінг – один з найважливіших чинників, здатних підтримувати фінансову стабільність підприємства, а тим самим зберігати платоспроможність, неперервність виробничих процесів та реалізації продукції, своєчасне та повне фінансування витрат на розширення розвитку підприємств.

Таким чином, незважаючи на те, що інноваційний шлях розвитку вважається одним із найскладніших, в той же час успішна реалізація поставлених завдань інноваційного розвитку дає можливість країні досягнути стабільність економічного устрою та піднесення життєвого рівня населення.

Список використаної літератури

1. Шутенко В. Инновационная экономика в Украине: миссия невыполнима?. URL: https://economistua.com/innovatsionnaya-ekonomika-v-ukraine-missiya-nevypolnima (дата звернення: 01.11.2020).
2. Диана П. Украина поднялась в «Глобальном и инновационном индексе 2020» : какие страны в топе. – 4 сентября 2020. URL: https://thepage.ua/news/ukraina-v-globalnom-innovacionnom-indekse-2020 (дата звернення: 01.11.2020).

3. Как на «Глобальний инновационный индекс 2020» отреагировали в Украине? URL: https://thepage.ua/news/ukraina-v-globalnom-innovacionnom-indekse-2020 (дата звернення: 01.11.2020).